

«Μεγαλειότατε, ο κ. Γαρουφαλιάς θα αποπεμφθεί. Θα τον αντικαταστήσω εγώ εις το υπουργείον Εθνικής Αμύνης». Ήταν 7 το βράδυ της 15^{ης} Ιουλίου 1965, όταν ο πρωθυπουργός Γεώργιος Παπανδρέου απηύθυνε τα λόγια αυτά στον βασιλιά Κωνσταντίνο. Πρότεινε τη θέση του υπουργού Άμυνας, για την οποία τόσος ντόρος είχε γίνει, να αναλάβει ο εκλεγμένος με το 53% των ψήφων του λαού πρωθυπουργός. Όμως, ο νεαρός βασιλιάς ήταν καλά δασκαλεμένος. Απάντησε ξερά:

«Κύριε πρόεδρε, δεν αποδέχομαι την άποψή σας».

Ο Γεώργιος Παπανδρέου διαπίστωσε:

«Όστε, μεγαλειότατε, ευρισκόμεθα εν διαφωνία».

Ο Κωνσταντίνος αρπάχτηκε από τα λόγια του πρωθυπουργού και με κρυφή λαχτάρα έσπευσε να προσθέσει:

«Δυστυχώς. Και αυτό σημαίνει ότι παραιτείσθε;».

«Βεβαιοτάτα. Αύριο θα σας υποβάλω την παραίτησιν της κυβερνήσεώς μου».

Ο βασιλιάς έσπευσε να προλάβει:

«Δεν χρειάζεται. Μου αρκεί η προφορική υποβολή της. Θεωρώ την παραίτησιν σας δεδομένην από αυτήν την στιγμήν».

Το Ιουλιανό βασιλικό πραξικόπημα άρχισε να ξεδιπλώνεται. Ούτε τρία τέταρτα της ώρας

δεν είχαν περάσει από τη στιγμή που ο Γεώργιος Παπανδρέου πέρασε την πύλη των ανακτόρων για να επιστρέψει στο γραφείο του, όταν ανακοινώθηκε ότι «ο πρόεδρος της Βουλής, Γεώργιος Αθανασιάδης Νόβας, αποδέχτηκε την εντολή του βασιλιά να σχηματίσει κυβέρνηση». Και ήδη, στο πλάι του, βρίσκονταν ο αρχιτέκτονας της ανατροπής του εκλεγμένου πρωθυπουργού, Κώστας Μητσοτάκης, και οι πρώτοι αποστάτες βουλευτές της Ένωσης Κέντρου: Παπασπύρου, Αλαμανής, Μπακατσέλος, Πιτούλης, Τούμπας και μερικοί άλλοι.

Τα πέτρινα χρόνια με κοινοβουλευτικό μανδύα ξεκίνησαν τυπικά στις 9 Φεβρουαρίου του 1950. Την ημέρα εκείνη δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η άρση του στρατιωτικού νόμου που σηματοδότησε το τέλος του εμφυλίου πολέμου. Οι εκλογικές αναμετρήσεις που ακολούθησαν, κατέληξαν σε κυβερνήσεις συνασπισμού, ώσπου, με το σύστημα των εκλογών της 16^{ης} Νοεμβρίου του 1952 (πλειοψηφικό με στενή περιφέρεια), ο Ελληνικός Συναγερμός του στρατηγού Αλέξανδρου Παπάγου έβγαλε 247 βουλευτές με το 49,2% των ψήφων. Ο Αλέξανδρος Παπάγος πέθανε στις 4 Οκτωβρίου του 1955 και τα ανάκτορα κάλεσαν τον υπουργό Δημοσίων Έργων Κωνσταντίνο Καραμανλή, στον οποίο ανέθεσαν την πρωθυπουργία. Τη λύση Καραμανλή κατάγγειλαν ως εύνοια του βασιλιά Παύλου, ολόκληρη η αντιπολίτευση αλλά και οι Παναγιώτης Κανελλόπουλος, Στέφανος Στεφανόπουλος και Σπύρος Μαρκεζίνης.

Ήταν τα χρόνια που η ταμπέλα «εθνικόφρων» μετατρεπόταν σε διαβατήριο για την κοινωνική ανόρθωση κι η κατηγορία «δημοκράτης» αρκούσε για να γίνει κάποιος στόχος άγριων διωγμών. Με τις «αύρες», τους ροπαλοφόρους και τις πυροσβεστικές αντλίες να εξαπολύονται εναντίον όποιων διαδήλωναν για οποιοδήποτε ζήτημα, ακόμα και για την Κύπρο. Με τη δράση του παρακράτους, των ΤΕΑ, της ΕΚΟΦ και του Σπουδαστικού Τμήματος της Ασφάλειας να καλύπτουν τα όποια κενά άφηνε η επίσημη τρομοκρατία.

Η δοτή πρωθυπουργία του Κωνσταντίνου Καραμανλή διάρκεσε τεσσαράμισι μήνες αλλά ήταν αρκετή για να δημιουργήσει ένα νέο περίεργο εκλογικό νόμο: Πλειοψηφικό με εκπροσώπηση της μειοψηφίας στις μικρές και αναλογικό στις μεγάλες περιφέρειες. Έτσι, στις εκλογές του 1956 (19 Φεβρουαρίου), η νεοϊδρυμένη Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση (ΕΡΕ) του Κωνσταντίνου Καραμανλή πήρε 47,38% των ψήφων κι έβγαλε 165 βουλευτές, ενώ η Δημοκρατική Ένωση των Γ. Παπανδρέου, Σοφ. Βενιζέλου κ.λπ. πήρε 48,15% των ψήφων αλλά έμεινε στους 132 βουλευτές. Αρχιζε η πρώτη οκταετία Καραμανλή.

Στις επόμενες εκλογές (11.5.1958) το εκλογικό σύστημα είχε διαμορφωθεί σε «ενισχυμένη αναλογική». Έτσι, ενώ το ποσοστό ψήφων της ΕΡΕ έπεσε στο 41,16%, η δύναμη της στη Βουλή αυξήθηκε στους 171 βουλευτές. Η κυβέρνηση αυτή έμεινε ως τις 20 Σεπτεμβρίου του 1961, οπότε παραιτήθηκε. Την ίδια μέρα, ιδρύθηκε η Ένωση Κέντρου με αρχηγό τον Γ. Παπανδρέου. Υπηρεσιακός πρωθυπουργός ανέλαβε ο αντιστράτηγος ε.α. Κωνσταντίνος Δόβας, που διεξήγαγε τις εκλογές στις 29 Οκτωβρίου του 1961.

Σε αυτές, η ΕΡΕ πλειοψήφησε με 176 βουλευτές αλλ' ο Γ. Παπανδρέου τις κατάγγειλε ως εκλογές «βίας και νοθείας», όπου «ψήφισαν νεκροί και δέντρα», και κήρυξε τον «ανένδοτο αγώνα». Η «Μαύρη Βίβλος» που εκδόθηκε εκείνο τον καιρό, αποκάλυπτε απίθανο όργιο νοθείας και τραμπουκισμών, κυρίως στην επαρχία.

Τον ίδιο καιρό, οι σχέσεις Καραμανλή ανακτόρων άρχισαν να ψυχραίνονται, καθώς η βασιλική οικογένεια προσπαθούσε να αναμιχθεί ενεργά κι αποκάλυπτα στην πολιτική: Για το παλάτι, η κυβέρνηση δεν ήταν παρά το εκτελεστικό όργανο της βούλησης των παλατιανών. Το απέδειξε υφαινοντας τη δολοφονία του ανεξάρτητου βουλευτή της Αριστεράς, Γρηγόρη Λαμπράκη (22 Μαΐου του 1963).

Κάτω από το βάρος των συγκλονιστικών καθημερινών αποκαλύψεων και της ογκούμενης λαϊκής κατακραυγής, με την αντιπολίτευση να σφυροκοπά τον πρωθυπουργό ως ηθικό αυτουργό της ανωμαλίας και τον Κωνσταντίνο Καραμανλή να υπαινίσσεται ότι πίσω από όλα αυτά κρύβονταν τα ανάκτορα, η κυβέρνηση παραιτήθηκε. Ο βασιλιάς ανέθεσε την πρωθυπουργία στον Παναγιώτη Πιπινέλη, απολογητή της «Μοναρχίας εν Ελλάδι». Η χώρα, για άλλη μια φορά, βάδιζε προς τις εκλογές.

Έγιναν στις 3 Νοεμβρίου του 1963 και ανέδειξαν την Ένωση Κέντρου πρώτο κόμμα με σχετική πλειοψηφία. Ο Γεώργιος Παπανδρέου σχημάτισε κυβέρνηση έχοντας 138 βουλευτές έναντι 132 της ΕΡΕ, 28 της ΕΔΑ και 2 των Προοδευτικών του Σπύρου Μαρκεζίνη.

Ο Γ. Παπανδρέου έπρεπε να στηριχτεί στην ανοχή της ΕΡΕ ή στις ψήφους της Αριστεράς. Θεώρησε πως το πρώτο θα ήταν αιχμαλωσία, ενώ το δεύτερο θα δικαίωνε αυτούς που μιλούσαν για λαϊκό μέτωπο. Ένα μήνα μετά τις εκλογές, στις 9 Δεκεμβρίου, ο αρχηγός της ΕΡΕ Κωνσταντίνος Καραμανλής, με την υποψία ότι η βασίλισσα Φρειδερίκη επιβουλεύεται τη ζωή του, έφυγε στο Παρίσι. Για τον Γεώργιο Παπανδρέου δεν υπήρχε εναλλακτική λύση. Παραμονή Χριστουγέννων του 1963 υπέβαλε στον βασιλιά Παύλο την παραίτηση της κυβέρνησής του.

Οι νέες εκλογές ορίστηκαν για τις 16 Φεβρουαρίου του 1964. Με τον ελληνικό λαό να έχει ξεθαρρέψει μετά από πολλά χρόνια, η Ένωση Κέντρου πήρε το 52,72% των ψήφων εκλέγοντας 171 βουλευτές κι ο Γεώργιος Παπανδρέου σχημάτισε ισχυρή κυβέρνηση. Όμως, στις 6 Μαρτίου, πέθανε ο βασιλιάς Παύλος και στο θρόνο ανέβηκε ο Κωνσταντίνος Β'.

Άρχισε ένας καβγάς γύρω από το αν η Φρειδερίκη θα ονομαζόταν στο εξής βασιλομήτωρ ή βασίλισσα μητήρ. Συνεχίστηκε με το αν ο στρατός ανήκε στον βασιλιά ή στο κράτος και κορυφώθηκε με το αν ο υπουργός Εθνικής Άμυνας (ο περιβόητος Πέτρος Γαρουφαλιάς) μπορούσε να αντικατασταθεί όπως ήθελε ο πρωθυπουργός ή όχι, όπως επιθυμούσαν τα ανάκτορα. Με τη σύμπραξη του Μητσοτάκη, Φρειδερίκη και Κωνσταντίνος μεθόδευσαν την ανατροπή της κυβέρνησης με τον εξαναγκασμό του Γεωργίου Παπανδρέου σε παραίτηση, στις 15 Ιουλίου του 1965.

Αντί να προκηρυχτούν νέες εκλογές, τα ανάκτορα προχώρησαν στη δημιουργία κυβέρνησης αποστατών από την Ένωση Κέντρου που θα στηριζόταν στις ψήφους της ΕΡΕ. Ξεκινούσε η εποχή της αποστασίας με μοχλό τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη. Ξέσπασαν διαδηλώσεις, πορείες, συγκρούσεις με την αστυνομία, δολοφονήθηκε ο σπουδαστής της ΑΣΟΕΕ Σωτήρης Πέτρουλας (21 Ιουλίου 1965) και η Αθήνα, πνιγμένη στους καπνούς των ασφυξιογόνων από τις μηχανοκίνητες «αύρες», γνώρισε την αναταραχή που πήρε το όνομα «Ιουλιανά».

Η πρώτη κυβέρνηση των αποστατών καταψηφίστηκε στις 4 Αυγούστου. Η δεύτερη, με πρωθυπουργό τον άλλοτε Ελασίτη Ηλία Τσιριμώκο, ορκίστηκε στις 20 του Αυγούστου. Καταψηφίστηκε αλλά οι αποστάτες ήταν τότε περισσότεροι. Ο απαιτούμενος αριθμός αποστατών, που προστέθηκε στον αριθμό των βουλευτών της ΕΡΕ, εξασφαλίστηκε στην ψηφοφορία για την τρίτη κυβέρνηση αποστασίας. Ήταν του Στέφανου Στεφανόπουλου που ορκίστηκε στις 17 Σεπτεμβρίου. Η χώρα είχε μπει για τα καλά σε μακριά περίοδο ανωμαλίας. Είκοσι μήνες αργότερα, οδηγήθηκε αναπόφευκτα στην αγκαλιά της χούντας των συνταγματαρχών.

(Έθνος, 15.7.2005) (τελευταία επεξεργασία, 27.7.2009)